

vet, men forbliver ubestemt og rent subjektivt uden nogen som helst objektiv realitet.

Hvad angår præsentationen af værket, så fortjener først og fremmest oversættelsens meget høje kvalitet at blive fremhævet. De enkelte skønhedsfejl, såsom at Kants ”soll” ikke konsekvent oversættes med ”skal”, men derimod uden grund også med ”må”, er dårligt nævneværdige. En længere overvejelse over den passende oversættelse af Kants ikke så gængse ”ansinnen” (s. 172-174) samt de i spids parentes ofte indsatte tyske udtryk, hvor oversætteren er sig bevidst om det potentielt kontroversielle ved et oversættelsesvalg, vidner om en meget omhyggelig omgang med den sproglige side af Kants filosofi. Et enkelt oversættelsesvalg forekommer mere kontroversielt, end det giver sig ud for at være: Kants ”das Erhabene” oversættes ikke direkte til det danske ”det ophøjede”, men ”latiniserende” – som oversætteren selv fremhæver (s. 13), men de facto vel først og fremmest med omvej over fransk – til ”det sublime”. Når vi nu har udtrykket ”det ophøjede”, er det ikke helt indlysende, hvad der vindes ved at bruge ”det sublime”, bortset fra, at der på denne måde på forhånd etableres en forbindelse til det sene tyvende århundredes kunstånkning; det skal dertil siges, at oversætteren gør opmærksom på videreførende litteratur, i hvilken oversættelsen af det nævnte udtryk tilsyneladende retfærdiggøres. I sig selv interessante er

de videre aspekter af værkets præsentation: oversætterens indledning og efterfølgende kantiansk inspirerede samtidskritiske essay (’Politisk kunstteori, del II.’), hvis indhold ikke skal diskuteres nærmere her, samt i det hele taget værkets ved første blik overraskende udgivelse i rammerne af Kunstakademiets tidsskrift *Hæfter for gæstfrihed*, fordi de vidner om en særdeles aktiv og vedholdende Kantreception både fra oversætterens side samt på den nævnte institution, om end denne reception dog sikkert også er årsag til denne udgivelses væsentligste begrænsning: at den kun bringer den første, nemlig kunst-relevante del af Kants *Kritik af dømmekraften*. En så læseværdig oversættelse af hele værket ville have været en endnu større gevinst for den filosofihistoriske formidling, også uden for kunstteoretisk sammenhæng.

Claus Ashjørn Andersen

Virkelighedsvidenskab?

Allan Christiansen & Mads P. Sørensen:
Ulrich Beck - Risikosamfundet og det andet moderne, Aarhus Universitetsforlag, 2006,
240 sider, 248 kr.

Lad det være sagt med det samme. Med bogen *Ulrich Beck – Risikosamfundet og det andet moderne* har de to idéhistorikere Allan Christiansen og Mads P. Sørensen begået en på alle måder velfungerende og pædagogisk

introduktion til den tyske sociolog og erklærede kosmopolit Ulrich Becks tænkning, liv og forfatterskab. Ingen tvivl om det. At der på dansk også, som forfatterne selv gør opmærksom på, har manglet en samlet introduktion til Beck stiller naturligvis heller ikke bogen i et dårligere lys. For den mangel er nu så sandelig udbedret.

I seks velskrevne kapitler gennemgår forfatterne nogenlunde kronologisk de væsentligste temaer i Becks forfatterskab, som siden starten af 1980'erne – og særligt efter 1986, da Becks hovedværk *Risikosamfundet* udkom første gang – har sikret ham en fremtrædende international position som sociolog og ikke mindst samfundsdebattør. De temaer bogen behandler er dels Becks teori om det nutidige samfund som et risikosamfund, hans teori om, at vores samtid udgør et ”andet moderne” (i modsætning til et ”første moderne”, som Beck forbinder med industrisamfundet), men også Becks måske knap så kendte arbejder om individualisering, subpolitik, fuldbeskæftigelsessamfundets endeligt og Becks seneste orientering mod globaliseringsteori og politisk og metodologisk kosmopolitisme tages under behandling.

Beck refereres og præsenteres loyalt. Man fornemmer, at forfatterne nærer stor og grundlæggende sympati for Becks projekt og position. Nogen hemmelighed er det da heller ikke, at de begge har forsket/studeret under Becks auspicer ved Ludwig-Maximilians-universitetet i München.

Undervejs levnes der dog også god plads til de indvendinger og kritikpunkter, som Beck gennem tiden er blevet udsat for og i bogens afsluttende kapitel samler forfatterne op på denne kritik. Dette med henblik på hvordan Becks position og forfatterskab passende kunne styrkes og nyorienteres.

Ikke mindst virker den kritik som forfatterne rejser mod Becks manglende empiriske fundering og sans for detaljen – især hvad angår teorien om risikosamfundet – særdeles relevant. Særligt når man påtænker, at Beck gerne, som forfatterne troligt refererer flere steder i bogen, opfatter sin sociologi som ”virkelighedsvidenskab” i modsætning til den ”zombievidenskab”, som han mener store dele af den etablerede sociologi og samfundsvidenskab bedriver.

Ingen kan være i tvivl om, at det teknologiske fremskridt, som er fulgt med moderniteten, på mange måder også har gjort menneskeheden tilværelse mere selvforskyldt risikabel. På den anden side har det altid været risikabelt at være menneske og det teknologisk-videnskabelige fremskridt har jo også på en lang række områder gjort det mindre risikabelt at være menneske og har øget levealderen i den vestlige verden betragteligt. Men sandt er det dog, at menneskeheden med udviklingen af den atomare teknologi har gjort det muligt for menneskeheden at udrydde sig selv og alle andre levende organismer på jorden. Og sandt er det jo også, at miljøet –

”økologien” – lider slemt under den grænseløse vækst, som kendetegner kapitalismens globale ekspansion og udbredelse. Her har Becks sociologi helt sikkert sin berettigelse som analyse- og kritikform.

Også den kritiske analyse, som Beck leverer af fuldbeskæftigelses-samfundets endeligt virker særdeles overbevisende og aktuell. Selv i en p.t. velkørende og sund økonomi som den danske vil arbejdsløsheden aldrig blive udryddet og fremtidens arbejdsmarked vil i høj grad basere sig på flere og flere deltids- og freelanceansættelser med den fundamentale usikkerhed som sådanne ansættelser indebærer. Becks svar på denne udfordring er, at vi må til at nytænke arbejdsmarkedet – bl.a. med indførelse af en kættersk tanke og praksis som betalt borgerarbejde (dvs. en slags borgerløn) som et supplement til det traditionelle erhvervsarbejde. En praksis, der – udover måske at øge samarbejdet, den demokratiske sans og sammenhængskraften i samfundet ”ved at bringe folk sammen for at løse samfundsmæssige opgaver og problemer” (s. 133) i fællesskab – også ville kunne løse nogle af de mange udfordringer, som de europæiske velfærdsstater p.t. står overfor. En sympatisk tankegang, der dog, kan man frygte, savner resonansbund i den nuværende samfundsmæssige ”virkelighed”.

Paw Hedegaard Amdisen

Islam i fremtidens Danmark

Sherin Khankan: Islam & forsoning - en offentlig sag, Lindhardt og Ringhof, 2006, 275 sider, 249 kr.

Sherin Khankans bog Islam & forsoning er et meget personligt og insisterende indlæg i debatten om islams rolle i Europa. Sherin Khankan spiller i sit indledende kapitel klart og tydeligt ud: ”Jeg mener ikke at der er en naturgiven modsætning mellem islamiske principper og det danske demokrati” (s.14). Dette udsagn gentages i mange versioner, det er en tilbagevendende konklusion på alle de forhold Khankan gennemgår i bogen.

Khankan forudsætter, at der er en vis konsensus om, hvad der er Vesten og vestlige værdier som eksempelvis sekularisering og demokrati. Hun vil så introducere læseren til en islamisk aktivisme, som er forenelig med dette Vesten. Det kan være lidt svært at overskue, hvordan hun har bygget bogen og dermed argumentationen for sit synspunkt op. Men en måde at få vendt de væsentligste sten på er ved at anskue argumentationen som opbygget af koncentriske cirkler: familie, islam, og samfundsenkagementet herunder kvindesagen.

Sherin Khankan er ”halffe” – halvt finne og halvt syrer. Hendes kristne mor voksede op på landet i en familie med otte børn, hun blev uddannet til sygeplejerske og rejste til Danmark. Khankans muslimske far er søn af en butiksejer i Damaskus, og han er den